

**VEKALET GÖREVİNİN KÖTÜYE KULLANILMASI HALİNDE VEKALET
VERENİN DURUMU
HAKKINDA
- HUKUK BÜLTENİ -**

BÜLTEN TARİHİ: 02/10/2019

1. GİRİŞ

Vekalet Sözleşmesi, Türk Borçlar Kanunu m. 502/1’de tanımlanmıştır. Buna göre “*Vekâlet sözleşmesi; vekilin, vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlendiği sözleşmedir.*” Bu durumda sözleşmenin bir tarafı olan vekil, diğer tarafın yani vekalet verenin menfaatine ve iradesine uygun olarak bir iş görme borcu altına girmektedir. Ancak vekalet sözleşmesi, karşılıklı iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerden biri olduğundan, vekilin yükümlülüklerini ihlal etmesi halinde vekalet veren açısından mağduriyetler oluşabilmektedir.

Vekilin üçüncü kişilerle yapılan işlemler bakımından görevini kötüye kullanması halinde farklı olasılıklara göre vekalet verenin sözleşme ile bağlılık durumu değişebilmektedir. Nitekim Yargıtay bir kararında “*Üçüncü kişi, vekil ile çıkar ve işbirliği içerisinde ise veya kötü niyetli olup vekilin vekalet görevini kötüye kullandığını biliyor veya bilmesi gerekiyorsa vekil eden sözleşme ile bağlı sayılmaz¹.*” demekte ve konuya açıklık getirmektedir. Yargıtay’ın bu sonuca ulaşmasında; vekalet sözleşmesinin unsurları incelenmekte, vekilin borçları, iyi niyet ve dürüstlük kuralı gibi kavramlar rol oynamaktadır.

2. VEKİLİN BORÇLARI BAKIMINDAN

“*Vekalet sözleşmesi büyük ölçüde tarafların karşılıklı güvenine dayanır. Vekilin borçlarının çoğu bu güven unsurundan, onun vekil edenin yararına ve iradesine uygun davranış yükümlülüğünden doğar².*” Gerçekten de vekilin en önemli borçlarından biri sadakat, diğeri de özen borcudur. Nitekim TBK m. 506/2’ye göre “*Vekil üstlendiği iş ve hizmetleri, vekalet verenin haklı menfaatlerini gözeterek sadakat ve özenle yürütmekle yükümlüdür.*” denilerek vekilin sadakat ve özen borcu düzenlenmiştir.

Sadakat yükümlülüğü kapsamında vekil, vekalet verenin yararına hareket etmeli ve zararına hareket etmekten kaçınmalıdır. “*Sadakat borcu vekilin her durumda vekalet verenin menfaatine uygun hareket etmesini gerektirir; vekil davranışlarını güven ilkesi gereğince göz*

¹ Yargıtay 1. HD 2019/17 E. 2019/2825 K. 18.04.2019 T.

² Yargıtay 1. HD 2015/16194 E. 2018/12762 K. 26.09.2018 T.

önünde tutulması gereken edim amacına yönlendirmekle ve kendi menfaatini vekalet vereninkine tabi kılmakla yükümlüdür.”³

Özen yükümlülüğü kapsamında ise “vekilin borcunun konusu edim sonucunun başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için hayat tecrübelerine ve işlerin normal akışına göre gerekli davranışlarda bulunmak ve bunu engelleyecek davranışlardan kaçınmaktır.”⁴

Özen yükümlülüğü yine benzer bir kararda⁵ “Vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınır.” hükmüne yer verilmiştir. Bu itibarla vekil, vekil edenin yararına ve iradesine uygun hareket etme, onu zararlandırıcı davranışlardan kaçınma yükümlülüğü altındadır. Vekâletin kapsamı, sözleşmede açıkça gösterilmemişse, görülecek işin niteliğine göre belirlenir. (TBK'nin 504/1) Sözleşmede vekaletin nasıl yerine getirileceği hakkında açık bir hüküm bulunmasa veya yapılan işlem dış temsil yetkisinin sınırları içerisinde kalsa dahi vekilin bu yükümlülüğü daima mevcuttur. Hatta malik tarafından vekilin bir taşınmazın satışında, dilediği bedelle dilediği kimseye satış yapabileceği şeklinde yetkili kılınması, satacağı kimseyi dahi belirtmesi, ona dürüstlük kuralını, sadakat ve özen borcunu göz ardı etmek suretiyle, makul sayılacak ölçüler dışına çıkarak satış yapma hakkını vermez. Vekil edenin yararı ile bağdaşmayacak bir eylem veya işlem yapan vekil değinilen maddenin son fıkrası uyarınca sorumlu olur. Bu sorumluluk BK'de daha hafif olan işçinin sorumluluğuna kıyasen belirlenirken, TBK'de benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin sorumluluğu esas alınarak daha da ağırlaştırılmıştır.” şeklinde ifade edilmiştir.

Sadakat ve özen yükümlülüğü kapsamında açıklananlar dolayısıyla vekil, güven ilişkisinden doğan bu borcunu yerine getirmediği takdirde vekalet görevini kötüye kullanma durumu meydana gelebilecek ve vekalet verenin görevin kötüye kullanılması ile yapılan işlemle bağlı olması halinde zararı doğabilecektir. Vekalet verenin bu durumdan doğan sorumluluğu incelenirken, üçüncü kişinin, vekilin görevi kötüye kullanma durumunu bilmesi ve buna göre hareket etmesi veya bilebilecek durumda olup olmaması önem taşımaktadır.

3. ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN İYİ NİYETLİ SAYILMASI HALİNDE

“Vekil ile sözleşme yapan kişi 4721 s. Türk Medeni Kanunu'nun 3. Maddesi anlamında iyi niyetli ise yani vekilin vekalet görevini kötüye kullandığını bilmiyor veya kendisinden beklenen özeni göstermesine rağmen bilmesine olanak yoksa, vekil ile yaptığı sözleşme geçerlidir ve vekil edeni bağlar. Vekil, vekalet görevini kötüye kullansa dahi bu husus vekil ile vekalet eden arasında bir iç sorun olarak kalır, vekil ile sözleşme yapan kişinin kazandığı haklara etkili olamaz.”⁶

³ Prof. Dr. Fahrettin Aral, Prof Dr. Hasan Ayrancı Borçlar Hukuku-Özel Borç İlişkileri s. 420.

⁴ Prof. Dr. Fahrettin Aral, Prof Dr. Hasan Ayrancı Borçlar Hukuku-Özel Borç İlişkileri s. 421.

⁵ Yargıtay 1. HD 2014/7553 E. 2015/7830 K. 29.06.2015 T.

⁶ Yargıtay 1. HD 2019/17 E. 2019/2825 K. 18.04.2019 T.

Buna göre vekil ile sözleşme yapan kişi, yani iyi niyetli üçüncü kişi, vekilin vekalet görevini kötüye kullanması halinde Yargıtay’a göre korunmuştur. Bu konuda örnek kararlarda⁷ da görülebileceği üzere Yargıtay’ın uygulaması sabittir. Sonuç olarak bu halde, sorumluluk vekalet veren üzerinde doğacak ve vekalet veren işlemten menfaati bulunmasa bile işlemle bağlı olacaktır.

4. 3. KİŞİNİN İYİ NİYETLİ SAYILMAMASI HALİNDE

“Üçüncü kişi vekil ile çıkar ve işbirliği içerisinde ise veya kötü niyetli olup vekilin vekalet görevini kötüye kullandığını biliyor veya bilmesi gerekiyorsa vekil edenin sözleşme ile bağlı sayılmaması, TMK’nin 2. maddesinde yazılı dürüstlük kuralının doğal bir sonucu olarak kabul edilmelidir. Söz konusu yasa maddesi buyurucu nitelik taşıdığından hakim tarafından kendiliğinden (resen) göz önünde tutulması zorunludur. Aksine düşünce kötü niyeti teşvik etmek en azından ona göz yummak olur. Oysa bütün çağdaş hukuk sistemlerinde kötü niyet korunmamış daima mahkum edilmiştir. Nitekim uygulama ve bilimsel görüşler bu yönde gelişmiş ve kararlılık kazanmıştır.”⁸

Bu durumda ise Yargıtay, vekil ile üçüncü kişi arasındaki bilinçli yapılan işleme karşı vekâlet vereni korumuş ve buna dayanak olarak da dürüstlük kuralı gösterilmiştir. Bu konuda da Yargıtay’ın uygulaması, emsal kararlardan⁹ anlaşılacağı üzere sabittir.

İlk olarak; üçüncü kişinin vekil ile çıkar ve işbirliği içerisinde olması, ikinci olarak ise üçüncü kişinin kötü niyetli olup vekilin vekalet görevini kötüye kullandığını bilmesi veya bilmesi gerekmesi durumlarından bahsedilmiştir ve bu iki olasılık halinde vekalet veren, vekilin kötü niyetle yaptığı işlem/sözleşme ile bağlı olmayacaktır.

5. SONUÇ

Tüm bu bilgilerin ışığında Yargıtay’ın en büyük ölçütünün üçüncü kişinin iyi niyetli olup olmaması olduğu anlaşılmaktadır. Vekilin görevini kötüye kullanarak yaptığı işlem, üçüncü kişinin durumu bilmiyor olması(iyi niyetli olması) halinde vekalet vereni bağlayacak, ancak aksi halde yani üçüncü kişinin vekil ile işbirliği içerisinde olması veya görevin kötüye kullanıldığını bilebilecek durumda olması ile vuku bulması halinde, vekalet vereni bağlamayacaktır. Örneğin; vekilin vekalet veren adına görevini kötüye kullanarak yaptığı satış, temlik vb. işlemler vekalet veren açısından geçersiz olacak, vekil ise üçüncü kişi aleyhine doğmuş olan zararın tazmininden, üçüncü kişi ile arasındaki iç ilişki kapsamında sorumlu olacaktır.

⁷ Yargıtay 14. HD 2008/270 E. 2008/2072 K. 20.2.2008 T.

⁸ Yargıtay 1. HD 2019/17 E. 2019/2825 K. 18.04.2019 T.

⁹ Yargıtay 1. HD 2014/10349 E. 2016/6961 K. 7.6.2016 T. – Yargıtay 1. HD 2014/4473 E. 2015/12941 K. 10.11.2015 T.

Saygılarımızla

Forensis Hukuk Bürosu

Not: Bültenimizde yer verilen açıklamalar, ilgili mevzuat çerçevesinde konuyu genel hatlarıyla ele alır tarzda hazırlanmıştır. Size özel detaylı bilgi için Büromuzla bağlantıya geçmenizi tavsiye ederiz.